

Яўген Малиноўскі

ПРУСІЯ: ПСИХОЛІА ПРЫСУТНАСЦІ

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

ІНФУСІА ЯДКІЗНАСІІ

Вера, яка не ґрунтується у культурі
не може тріяти.

Ян Павал ІІ

ІІ

11.5. Спрадвечная спадчына

Ці можна яшчэ спадзявацца на перамены, калі нічога няма, нават тое беларускае, што адраджалася ў пачатку 90-х, у тым ліку беларускія школы,— усё знішчана ўшчэнт? Дык як тут Бог дапаможа, калі самі людзі адмаўляюцца ад сваёй спадчыны?

Антон Саўчук, жыхар горада

Каму з вернікаў не знаёмы трапар 6 тону “Спаси, Господи, людие Твоя и благослови достояние Твое”? З царкоўна-славянскай мовы ён перакладаецца як “Ратуй Твой народ і дабраславі Тваю спадчыну; і гадуі іх, і ўзвышай іх вечно” [Пс 127, 9]. Гэтае вечае ўзвышэнне пачынаецца з “Убоства духоўнага” і праходзіць ступені “Плачу”, “Лагоднасці”, “Прашэння праўды і ганення за яе”, “Міласэрнасці”, “Чысціні сардэчнай”, “Супакоі”, “Ганьбы за Слова”. І толькі напрыканцы ўзыходжанія робіцца відавочным яго становішча вышэй: “Радуйцеся і веселіцеся, бо ўзнагарода ваша зямлі на небе”. З гэтых дзеянняў заповедзяў Антон узгадаў толькі адну, якая датычыць спадчыны: “Шчаслівыя ціхія, бо яны атрымаюць у спадчыну зямлю” [Мф 5]. У пэўнай ступені яна адпавядае характару беларуса. Узгадаем, напрыклад, Васіля з “Людзей на балоце” Івана Мележа: “Не ведаю, як хто, але я ад зямлі не адмаўляюся!”. Але той перамаж, які наш чытач, марыць толькі “аб сваёй спадчыне”, зусім не ўлічваючы, што “Бог — Уладар усёй зямлі” [Пс 128, 8] і што спадчына ёсць узнагародай за служэнне Яго славе. Таму Васіль, як тыповы беларус, не атрымлівае шчасця, бо на першае месца ставіць не славу Божую, не шчасце бліжняга — Ганны, але той самы кавалак зямлі, “што каля цапельні”. Большасць беларусаў дбаюць аб прыбытку матэрыяльным, мяркуючы прыблізна так: “Галоўнае рукі і здароўе, ды усё пабудую сам”. Гэта вялікая загана нашага сучасніка, які ўпадабняецца да “Будаўнікоў, што адкінулі камені, які зрабіўся каменем кутнім” [Пс 117, 22]. Так і начальнікі “знішчаных беларускіх школ” рупіліся больш аб мове, чым аб Слове, носьбітам Якога яна з’яўляецца. Адзін з вельмі паважаны мной настаўнік так вучыў моладзь: “Няма большай здрады для чалавека, як здрадзіць сваёй мове”. І гэта

відавочная памылка, бо Юда здрадзіў Госпаду менавіта на сваёй мове. Таму і не атрымалася ў пачатку 90-х адраджэння, што збудавана яно было не на Слове, а на мове, не на Асобе, а на гісторыі, не на Святым Духу, а на культурнай спадчыне. Але Ісус прамаўляе менавіта цяпер на беларускай мове: “Вось твару ўсё новае... Я ёсць Альфа і Амега, пачатак і канец, сасьмягламу дам задарма з крыніцы вады жыццё пераможца спадкуе ўсё” [Адкр 21, 5-7]. Трэба не ўпадаць у роспач, але паспрабаваць яшчэ і яшчэ раз далучыцца да “вечнага ўзвышэння” праз асабісты выбар, пачынаючы з сябе і свайго дому. “На пачатку было Слова, і Слова было ў Бога, і слова было Богам” [Ян 1, 1]. Гэтым пачаткам ёсць чытанне Святога Пісання і малітва на роднай мове — астатняе далучаецца паводле гэтага асабістага выбару, у гэтым кігу гісторыя, культура, спадчына, індывідуальныя і прафесійныя здольнасці.

У маёй сям’і склалася так, што са старэйшымі дзецьмі, якія сталі ўжо лінгвістычнымі асобамі, мы размаўляем па-беларуску, а з малодшымі, якія яшчэ не зрабілі свой канчатковы выбар, — па-расійску; прытым, калі хтосьці пачынае прамаўляць па-беларуску, асвятлілі міжволі далучаюцца да яго, але ніхто ніколі не прымушае. Такая хрысціянская педагогіка мае характар выпадковасці (*data occasione*), детэрмінаванай не сацыяльнымі ці біялагічнымі ўмовамі, але мовай, незалежнай ад абставінаў, толькі вызначанай любоўю да бліжняга нягледзеючы на яго пол, нацыянальнасць, узрост. Другі фактар асабліва важны для разумення так званага “профігуратыўнага” выхавання, пры якім не толькі дзеці вучацца ў бацькоў, але і бацькі вучацца ў дзяцей, прычым і мове, гісторыі, культуры ў адпаведнасці з Евангеллем: “Праўду кажу вам, калі не навернецеся і не будзеце, як дзеці, не ўвойдзеце ў Царства Нябеснае” [Мц 18, 3]. Так, мы з дзяцінства пры з’яўленні кагосці са старэйшых дзяцей адразу ж “навяртаемся” да роднай мовы. Вядома ж, не са страху, але з Духу усынаўлення, “І гэты самы Дух сведчыць, што мы ўжо не рабы, але дзеці Божыя. А калі дзеці, дык і спадкаемцы Хрыстовыя, калі толькі з Ім пакутуем, каб з Ім і праславіцца” [Рым 8, 17].

Нацыянальная свядомасць немагчыма без гэтае славы, якой так не хапае беларускаму народу як унікальнаму ства-

ранню паводле Слова. Гэтае “Стварэнне з надзеяй чакае адкрыцця сыноў Божых, таму што стварэнне пакарылася марнасці не па добрай волі, але па волі таго, хто яго пакарыў” [Рым 8, 20]. Спадзяемся што народ будзе вызвалены “З рабства тленія ў свабоду дзяцей Божых” [Рым 8, 21]. Гэта спрадвечная спадчына, якая ўжо не падлягае рабаванню, ці знішчэнню, ці адмаўленню, таму што, дакрануўшыся да яе, чалавек робіцца спадкаемцай «новага неба і новай зямлі» [Адкр 21, 1].

